

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ:

УВОД

Законом о буџетском систему Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 121/12, члан 35.) дефинисан је поступак израде и усвајања ребаланса буџета. Поступак доношења ребаланса буџета је идентичан као и поступак доношења буџета у смислу неопходних активности које је потребно провести. Разлози доношења ребаланса буџета су потреба за усклађивањем буџетских средстава и издатака на вишем или нижем нивоу.

Услед чињенице да су се стекли услови за израду ребаланса, због прихода који су реализовани на нешто већем нивоу од плана и већ сад је извјесно да ће бити значајно већи до краја текуће године, јавила се потреба да се утврди ново усклађивање прихода и расхода. Из тог разлога, Општина Фоча је приступила изради нацрта ребаланса буџета Општине Фоча за 2023. годину.

Скупштина Општине Фоча 9.11.2023. године, закључком број 01-022-90/23 је прихватила нацрт ребаланса буџета Општине Фоча за 2023. годину и упутила га на јавну расправу и даљу процедуру. Након проведених јавних расправа, утврђен је коначни изглед Пријелога ребаланса буџета Општине Фоча за 2023. годину.

КЉУЧНИ РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ РЕБАЛАНСА

Значајне промјене на финансијским и другим тржиштима проузроковане глобалном политичком и економским нестабилношћу, те мања понуда роба и енергената на тржишту, за последицу су имале значајан пораст цијена. Ови глобални проблеми са којим се суочава цијели свијет, одразили су се и на буџете држава али и локалних заједница.

Анализирајући до сада прикупљена буџетска средства и остварене издатке, као и средства и издатке који ће бити остварени до краја 2023. године, постоји очигледна потреба за новим усклађивањем буџетских средстава и издатака у односу на усвојени буџет за 2023. годину, који је усвојен још претходне године. Кључни разлози за доношење ребаланса су:

- расподјела суфицита и неутрошених намјенских средстава из ранијег периода,
- пораст непореских прихода проузрокован порастом накнада по разним основама,
- пораст примитака по основу продаје земљишта,
- пораст цијена роба, услуга и грађевинских радова у односу на цијене предвиђене, буџетом и програмима Скупштине Општине и
- пораст износа дознака на име социјалне заштите.

Расподјела суфицита и неутрошених намјенских средстава из ранијег периода

Скупштина Општине Фоча је на сједници одржаној 03.10.2023. године донијела Одлуку о утрошку неутрошених намјенских средстава из 2022. године у 2023. години и расподјели максималног износа коригованог нераспоређеног суфицита из 2022. године расположивог за потрошњу у 2023. години (Службени гласник општине Фоча број: 14/23). Наиме, Општина Фоча у 2022. години није утрошила намјенска средства у износу од 1.300.000,00 КМ, па је у обавези да ова средства планира приликом израде ребаланса Буџета општине Фоча за 2023. годину и то:

- 500.000,00 КМ за реконструкцију моста у Викочу, неутрошена намјенска средства од Федералног министарства и Кантона Сарајево и
- 800.000,00 КМ за изградњу зграде за младе брачне парове, из средстава Програма јавних инвестиција Републике Српске за 2022. годину.

Пораст непореских прихода се односи на повећање накнада по разним основама. Ови приходи су планирани на бази извршења ових прихода у моменту израде нацрта ребаланса. Најзначајнији у овој групи прихода је приход по основу накнаде за коришћење шума и шумског земљишта – средства остварена продајом шумских сортимената.

Пораст примитака по основу продаје земљишта који је проузрокован продајом парцеле Јавној установи Студентски дом „Фоча“ због изградње објекта Студентског дома у Фочи ради проширивања смјештајних капацитета.

Пораст цијена роба, услуга и грађевинских радова у односу на цијене предвиђене буџетом и програмима Скупштине Општине за 2023. годину

Ефекти глобалне финансијске кризе, изазвани поремећајима на свјетским тржиштима, пренијели су се највише на пораст цијена роба, услуга али и радова. Пораст цијена је омогућио веће приходе, али исто тако и веће издатке. Све ово јако утиче на отежавање планирања буџета а још више на његово извршење. Издаци су данас много већи него што су то били прије једанаест мјесеци, када је усвојен буџет за ову годину.

Почетком године, прије усвајања програма Скупштине Општине, рађени су предмјери и предрачуни многих грађевинских радова а јавне набавке током године су често пута показивале да су планирана средства недовољна, тј. да су се цијене планираних радова значајно повећале. Ово је изискивало да Општина Фоча понавља велики број тендера, а неријетко је била у обавези да обезбједи додатна средства како би се планирани радови могли извршити. Све ово је захтјевало промјену буџетске равнотеже на више, како би се уравнотежио пораст ових издатака са порастом прихода.

Повећање средстава за социјална давања (путем Центра за социјални рад)

Последњих година додатак за његу и помоћ других лица, заједно са другим дознакама које плаћа Општина Фоча путем Центра за социјални рад, порастао је толико да је његов утицај на укупни буџет све већи. Ово није проблем само Општине Фоча већ већине локалних самоуправа а одређен је законским рјешењима. Укупан износ личних инвалиднина и дио дознака које се односе на додатак и његу сноси Министарство здравља Републике Српске. Међутим, сваки њихов раст утиче и на повећање расходне стране буџета општина и дијела који издваја из буџета и Општине Фоча.

ПРИХОДИ И ПРИМИЦИ (плански износи)

Приједлогом ребаланса утврђени су укупни приходи и примици са неутрошеним намјенским средствима из прошле године у износу од 17.400.000 КМ.

71 - Порески приходи приједлогом ребаланса нису мијењани у односу на нацрт ребаланса. У односу на усвојени буџета за 2023. годину, дошло је до пораста прихода по основу пореза на лична примања и по основу пореза на имовину, док су приходи од индиректних пореза који се дозначавају од Управе за индиректно опорезивање смањени за 270.000 КМ, што представља реалну процјену износа који би Општина Фоча могла да оствари до краја 2023. године.

72 - Непорески приходи су нацртом ребаланса повећани са 2.883.000 КМ на 3.297.000 КМ. Приједлогом ребаланса ови приходи су планирани на истом нивоу као у нацрту ребаланса. У структури ових прихода дошло је до прилагођавања појединачних позиција на бази остварених прихода до момента израде приједлога ребаланса.

73 - Грантови су повећани за 30.000 KM у односу на усвојени буџет за 2023. годину, а разлог је, прије свега, грант од стране КАРИТАС-а за суфинансирање бизнис идеја од стране предузетника и индивидуалних корисника.

78 - Трансфери су нацртом ребаланса такође повећани са 986.000 KM на 1.294.000 KM, реално је очекивати повећање средстава од Министарства здравља у односу на она раније планирана приликом усвајања буџета. Исти износ је предвиђен приједлогом ребаланса.

81 и 93 - Примици и остали примици, који обухватају класе 8 и 9 су прилагођени информацијама којима Општина Фоча тренутно располаже. Примици за земљиште су повећани са 20.000 KM на 430.000 KM по основу продаје земљишта за изградњу новог студентског дома.

РАСХОДИ И ИЗДАЦИ (плански износи)

411 - Расходи за лична примања, су приједлогом ребаланса за 2023. годину повећани за нешто више од 5,8% у односу на усвојени буџет за 2023. годину. **Препорука 1 - Министарства финансија је била да се рационалније планира износ на економском коду 411000 – расходи за лична примања запослених.** Почетком 2023. године дошло је до потписивања новог појединачног колективног уговора између начелника општине и синдиката радника којим је основица за обрачун плата повећана са 120 KM на 125 KM а којим су и неки коефицијенти запослених кориговани ради усклађивања са припадањем одговарајућим платним разредима. Ово се одрзило у мањој или већој мјери на све буџетске кориснике који примају плате из буџета Општине Фоча.

Када су накнаде у питању, топли оброк је повећан већ почетком године (просјечна бруто плата за 2022. годину је била већа од просјечне бруто плате за 2021. годину). Регрес је такође повећан јер је основица за обрачун повећана (дошло до промјене минималне плате почетком 2023. године са 650 KM на 700 KM) а у Општини Фоча се годишње исплаћује регрес у износу двије минималне плате, што је утврђено раније потписаним појединачним колективним уговором.

Прецизним рачунањем стварних расхода по основу личних примања, у Приједлогу ребаланса буџета општине Фоча за 2023. годину утврђени су мањи расходи за 9.500 KM у односу на нацрт буџета.

412 – Расходи по основу коришћења роба и услуга су Приједлогом ребаланса повећани за 288. 800 KM, односно 11% у односу на усвојени буџет за 2023. годину. **Препорука 2 - Министарства финансија је била да се смањи планирани износ на економском коду 412000 – расходи по основу коришћења роба и услуга.** Повећање од 11% је резултат раста цијена на тржишту, од цијена горива, радне снаге, гријања и осталих роба и услуга, што је резултирало већим трошковима одржавања јавних површина и заштите животне средине, као и одржавања објеката друмског саобраћаја и других грађевинских објеката. Због велике површине територије Општине Фоча и сурове климе која се одражава кроз сњежне падавине и ниске температуре имамо значајно повећане трошкове одржавања локалних и некатегорисаних путева (4125), трошкова зимског одржавања (4128), трошкова одржавања јавних површина (4128) у четвром кварталу године. На основу сазнања из надлежног одјељења и оквирних уговора за одређене послове, у новембру и децембру 2023. године ће бити испостављене фактуре у износу значајно већем у односу на планиране расходе на овим буџетским позицијама. Истичемо значајно повећање на економском коду 4127 у оквиру буџетске организације Општинска управа (00310130) по основу трошка за стручне услуге које се односе на рад у комисијама за техничке пријеме и друге комисијске прегледе.

413 – Расходи финансирања приједлогом ребаланса нису мијењани јер се ови износи могу унапријед предвидјети за цијелу годину. Измјена у каматним стопама и износу ануитета није било.

414 – Субвенције су приједлогом ребаланса значајно повећане у односу на усвојени буџет, са 320.000 КМ на 997.200 КМ прије свега увођењем нове буџетске позиције – Субвенције младим брачним паровима (суфинансирање цијене квадрата за младе брачне парове), а средства за ову врсту субвенције која износи 667.200 КМ су неутрошена намјенска средства обезбјеђена од стране Владе Републике Српске (према одлуци Скупштине Општине Фоча о распореду неутрошених намјенских средстава из 2022. године). **Препорука 3 - Министарства финансија је била да се додатно образложи планирани износ на економском коду 414000 – субвенције, а који се односи на суфинансирање цијене квадрата за младе брачне парове.** У кореспонденцији коју смо имали са Министарством финансија (ресор за управљање инвестицијама) наш број: 02-014-317/22 од 6.9.2022. године истакли смо да је Општина Фоча на основу аката Скупштине општине Фоча изабрала купца грађевинске парцеле и инвеститора за изградњу објекта зграде за младе брачне парове у Фочи. Грађевинска дозвола је издата на изабраног инвеститора који јесте регистрован за продају станова. Уговором су дефинисани међусобни односи између инвеститора и Општине Фоча. Инвеститор је обавезан да изврши продају станова особама – младим брачним паровима, у складу са коначним списком који ће му доставити Општина Фоча, а који у поступку, који ће спровести Начелник Општине Фоча, остваре право на куповину стана. Из горе наведеног, јасно је да средства уложена у суфинансирање цијене квадрата станова младих брачних парова неће креирати имовину Општине Фоча, већ ће то бити имовина циљне групе на коју се суфинансирање односи (младих брачних парова).

Остале субвенције Општина Фоча исплаћује за запошљавање и пољопривреду у складу са својим одлукама и правилницима.

415 – Текући грантови су нацртом ребаланса значајно повећани (преко 400.000 КМ или око 31%). Највећи износ повећања односи се на текуће грантове дате спортским организацијама и удружењима. Приједлогом ребаланса овај износ је повећан додатних 5.000 КМ у односу на нацрт ребаланса.

416 – Дознаке на име социјалне заштите су повећане у складу са порастом износа социјалних давања од стране Центра за социјални рад како је то објашњено већ у првом дијелу овог образложења.

418 – Камате на зајмове од Републике су повећане за 1.500 КМ приједлогом ребаланса.

419 – Расходи по судским рјешењима су нацртом ребаланса смањени за 45.000 КМ јер у моменту узраде нацрта ребаланса Општина Фоча не располаже са подацима да ће бити додатних трошкова по судским рјешењима до краја текуће године. Приједлогом ребаланса ови расходи су остали исти као што су предвиђени нацртом.

487 – Трансфери између јединица власти нацртом нису значајно мијењана. У питању су трансфери који настају рјешењима или кварталним записницима Пореске управе Републике Српске. Други трансфери нису планирани.

511 - Издаци за произведену сталну имовину представљају издатке којим Општина Фоча прибавља имовину. Ребалансом су ови издаци у укупном износу увећани. Наиме, поједине позиције су повећане због тога што су цијене планираних радова повећане и због планираних издатака који ће се финансирати из неутрошених намјенских средстава (Мост у Викочу и партерно уређење зграде за младе брачне парове), а неке позиције су умањене јер се одустало од радова у текућој години (нпр. изградња старачког дома у Миљевини).

513 – Издаци за непроизведену сталну имовину нису мијењани приједлогом ребаланса. У питању су средства која се планирају за прибављање земљишта.

516 – Издаци за ситан материјал, алат и инвентар су смањени за 4000 КМ.

621 и 638 – Издаци за отплату дуга и остали издаци приједлогом ребаланса нису значајно мијењани у односу на постојећи буџет.

ЗАВРШНЕ НАПОМЕНЕ

Приједлогом ребаланса буџета Општине Фоча за 2023. годину, предвиђена су сва потребна средства за нормално функционисање Општине Фоча и буџетских корисника до краја текуће године.

Одјељење за финансије